

Praksislærer ved PPUY

Rev. 26/1-2023 av whj

1. Å være praksislærer – lærerutdanner og lærer

Praksisopplæringen er en integrert del i studiet. Praksisopplæringen skal være med på å sikre at studentene oppnår relevant og god kompetanse i profesjonsfaget og i yrkesfaget. Praksisopplæringen skal ifølge forskrift for praktisk pedagogisk utdanning tilsvare en arbeidsinnsats på 60 arbeidsdager. Den skal være **veiledet, vurdert og variert**.

Forholdet mellom antallet undervisningstimer og veiledningstimer er 4 til 1.

Gjennom praksisopplæringa skal studenten delta i det daglige arbeidet ved skolen. Studenten skal i sitt arbeid ta utgangspunkt i skolens planer, dagsrytme og de forhold som gjelder på praksisstedet.

Studenten skal ha jevnlig før- og etterveiledning med praksislærer. Veiledningen skal bidra til at studenten utvikler kunnskaper, holdninger, handlinger og verdier i tråd med skolens verdigrunnlag. Den skal også styrke studentens faglige kompetanse og yrkesidentitet, styrke studentens arbeid med å planlegge, gjennomføre og vurdere opplegg samt hjelpe studenten med å se sammenheng mellom teorier og praksis. Studenten har ansvar for å forberede seg til veiledning, og skal delta aktivt med klargjøring av forventninger og forberedelse av veiledningsgrunnlag, f.eks. undervisningsplan.

Som praksislærer må du beherske veilederrollen og veiledningssamtalen. Praksislærere bør derfor ha utdanning innen veiledning. Nord universitet tilbyr veilederutdanning for praksislærere og mentorer.

2. Veiledning

Hvis utvikling skal finne sted, må studenten få veiledning som passer til hans eller hennes forutsetninger. Studentens forventninger og ønsker for praksisen må klargjøres på et tidlig tidspunkt i veiledningen. Fagplanen og forholdene på praksisstedet er rammefaktorer student og praksislærer må ta hensyn til når praksis skal planlegges.

I praksisperioden skal det settes av tid til veiledning, og veiledningssamtalene skal legges inn i studentens timeplan. Veiledning kan imidlertid også foregå spontant og uten planlegging når praksislærer og studenter omgås hverandre i det daglige arbeidet. Slike samtaler kan ha utgangspunkt i studentens behov for støtte i utfordrende situasjoner eller refleksjoner rundt veivalg og tiltak.

Det sentrale i all veiledning er likevel å stimulere studenten til refleksjon over egne erfaringer og å peke framover på områder studenten bør jobbe med for å utvikle sin yrkesutøvelse.

2.1. Veiledningssamtalen

Veiledningen skal ha en form som en refleksjonssamtale hvor praksislæreren og studenten(e) møtes ansikt til ansikt. Veiledningssamtalen kan foregå på ulike måter, men felles bør være å utforske en ønska tematikk eller opplevd situasjon. En veiledningssamtale bør inneholde flere ulike samtaleferdigheter:

Oppmerksomhet og undring

Oppmerksomhet blir ofte trukket fram som den første grunnleggende samtaleferdigheten. Praksislærers interesserte oppmerksomhet er ingen teknisk ferdighet, men en forutsetning for å kunne fungere som veileder. Oppmerksomhet skjer gjennom **aktiv lytting**: kroppsspråk (nikke med hodet ol.) og språklig bifall (hm, ja, jasså osv.). Veiledningssamtalen skal legge til rette for undring og refleksjon, der praksislærer stiller ulike typer spørsmål.

Å stille spørsmål

Lytting og reflekterende spørsmål er kjerneaktivitetene i veiledningen. Praksislærer må tilpasse spørsmålene til studentens ståsted og en må tenke gjennom form, innhold og sammenheng. Det handler om å stimulere studentens refleksjon over handling ved hjelp av åpne og reflekterende spørsmål:

- Hva tenker du om.....
- Hvordan opplevde du
- Hva har du lyst til å snakke om?
- Hvorfor tror du det ble slik?
- Hvorfor ville du valgt denne løsningen?
- Hvilke andre måter kunne dette vært løst på?

Oppsummeringer

I løpet av veiledningen bør praksislærer oppsummere hovedpunktene og om nødvendig spore studenten tilbake på tema. Avslutningsvis er det naturlig at studenten, med hjelp fra praksislærer, oppsummerer og peker ut veien videre.

2.2. Førveiledning, observasjon og etterveiledning

Ofte beskrives en veiledningssyklus med tre faser: førveiledning, observasjon og etterveiledning. Førveiledningen skjer med utgangspunkt i planer for oppgaver som studenten har foran seg, observasjon av studenten skjer i gjennomføringen av arbeidsoppgaven og etterveiledning skjer med utgangspunkt i det observerte.

Førveiledning

Hensikten med førveiledning er å samtale om studentens planlagte undervisning. Den skriftlige undervisningsplanen er et godt utgangspunkt for veiledning der praksislærer får ta del i studentens hensikter med undervisningen. Praksislærer får dermed anledning til å komme med spørsmål og eventuelle innvendinger på forhånd. Veiledningen får på denne måten mer preg av samarbeid, og mindre preg av kontroll. Det vil dessuten være lettere for praksislærer å vurdere studentens undervisning på en rimelig måte når studentens planer og hensikter er kjent. Med

utgangspunkt i planen er det naturlig å reflektere over **hva, hvordan og hvorfor** relatert til elevene i klassen, rammefaktorer, mål, innhold, arbeidsmåter, vurdering og evaluering av undervisningen. Slik kan førveiledningen bidra til å bevisstgjøre studenten på egen praksisteori.

Veiledningen må selvsagt dreie seg mest om de spørsmålene som er viktigst og mest relevante i situasjonen. Iblant vil samtalen kanskje i hovedsak handle om hvordan studenten tilrettelegger undervisningen for ulike elever. Andre ganger står f.eks. valg av arbeidsmåter eller læremidler i fokus, jamfør læringsutbyttet for studenten.

Observasjon

Studenten gjennomfører planen med de justeringer som viser seg nødvendig. Praksislærer observerer og gjør notater med utgangspunkt i planen.

Etterveiledning

Etter at undervisningen er gjennomført, bør student og praksislærer sammen reflektere over det som skjedde.

Gikk det som planlagt? Måtte planene forandres? På hvilken måte? Ble undervisningen for enkel eller vanskelig for noen av elevene? Strakk tiden til? Nådde elevene målet? Hvordan fungerte arbeidsmåtene som ble brukt? Hvordan var miljøet i klassen? Hva har studenten lært av dette? Er det noe han/hun vil gjøre annerledes en annen gang?

Hvordan har student og praksislærer opplevd veiledningen? Hva har fungert og hva kunne vært bedre? Har studenten fått anledning til å komme med sitt syn og utvikle seg fra sitt eget ståsted?

2.3. Stikkordsliste for veiledningssamtalene

Nedenfor er det med utgangspunkt i den didaktiske relasjonsmodellen (helhetsmodellen) satt opp ei punktvis stikkordsliste for hvordan veiledningssamtalene kan legges opp og hva de kan inneholde. Student og praksislærer blir i fellesskap enige om hva som er mest hensiktsmessige i de forskjellige veiledningssamtalene, vurdert ut fra praksissituasjonene.

- **Forhold til elevene.** Har studenten god nok kontakt med de ulike elevene i klassen? Tar han/hun hensyn til at elevene er ulike?
- **Bruk av ressurser og rammefaktorer.** Bruker studenten tid, rom, materiell, utstyr, fagplaner osv. på en hensiktsmessig måte?
- **Hensikt og mål med undervisninga.** Er det samsvar mellom mål og innhold for timen? Har studenten tenkt gjennom hva elevene skal få ut av undervisningen når det gjelder kunnskaper? Med andre ord: er det en klar hensikt med undervisninga? Ser studenten sammenhengen mellom elevenes læreforutsetninger og hvor lett eller vanskelig målene med undervisninga kan formuleres?
- **Faginnholdet.** Er utvalget av faginnhold godt gjennomtenkt? Passer innholdet til elevenes læreforutsetninger? Behersker studenten selv faginnholdet godt? Er studenten faglig ajour? Bruker studenten læremidler på en god måte?
- **Læreprosessen.** Er studenten i stand til å prøve seg på forskjellige arbeidsmåter? Er det sammenheng mellom målområde og valg av arbeidsmåte tilpassa elevenes læreforutsetninger? Er valg av arbeidsmåte gjennomtenkt og begrunna? Klarer

studenten å skape trygghet i undervisninga? Hva gjøres for å skape motivasjon, interesse og engasjement hos elevene?

- **Vurdering.** Er studenten i stand til å veilede og vurdere elevene på en måte som støtter opp om deres utvikling? Er studenten mottakelig for tilbakemelding fra elevene? Har studenten realistisk oppfatning av sin undervisning? Er studenten mottakelig for veiledning? Kan studenten likevel holde fast på sine egne meninger og vurderinger, selv om disse skulle avvike fra praksislærers syn på undervisning og læring? Viser studenten en positiv utvikling?
- **Lærerrollen.** Viser studenten forståelse for hva dagens lærerrolle innebærer, bla. når det gjelder krav om omsorg for elevene, krav til samarbeid i skolesamfunnet eller samarbeid i lokalmiljøet? Stiller studenten krav til seg selv når det gjelder egen kunnskapsutvikling og faglig nivå?

3. Vurdering av praksis

Praksislærer vurderer studentens arbeid ut fra læringsutbyttene etter hver periode med vurderingsuttrykket Bestått/Ikke bestått. Vurderingen skal støtte opp om læring og utvikling hos den enkelte student. Vurdering skal gis ut fra en samlet vurdering av studentens ferdigheter og egnethet for yrket. Følgende områder vektlegges spesielt:

- yrkesetisk holdning
- forberedelse, planlegging og kritisk vurdering av undervisning og læringsaktiviteter
- tilrettelegging og gjennomføring av undervisning og læringsaktiviteter
- kommunikasjon og kontakt med elever og kolleger
- samlet vurdering av skikkethet for læreryrket

Rutiner ved tvil om bestått praksisopplæring:

Dersom studenten står i fare for å få "Ikke bestått" i praksisperioden, skal praksislærer gi informasjon om dette så tidlig som mulig til praksisppu@nord.no. Det skal i slike tilfeller avholdes et møte mellom praksislærer, student og faglærer. Studenten skal få veiledning og konkrete tilbakemeldinger på områder som må forbedres. Det skal skrives referat fra disse møtene. Dersom en student ikke består en praksisperiode, har studenten rett til ett ekstra forsøk. Studenten må melde seg opp til ny praksis i studenweb. Ny praksis gjennomføres etter de samme retningslinjene som ordinær praksis.

Lykke til med veiledning og vurdering!

Tips til litteratur:

Hannevig, Lise og Parker, Marjorie (2012). *Dialog – en praktisk veileder*. Flux Forlag

Klemp, T. & Nilssen, V. (2018): *Praksisstudier i lærerutdanninga*. Bergen: Fagbokforlaget

Mathisen, P. & Høigaard, R (2021). *Veiledningsmetodikk*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Tveiten, Sidsel (2019): *Veiledning – mer enn ord....* Bergen: Fagbokforlaget

Skau, G. M. (2017). *Gode fagfolk vokser. Personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk